

toate clișeele audio-vizuale posibile. Și asta într-un mod atât de inarticulat încât m-a făcut să-mi aduc aminte de toate spectacolele plictisitoare pe care le-am văzut și să tânjesc după zilele atât de frumoase în care publicul (necivilizat?!) azvârlea cu roșii.

4. Categoria *sineur*

Dacă ar fi să judec după spectacolul *workshop Ring*, domnul Felix Ruckert (Germania) este unul dintre acei pseudo-artiști care „știu să facă rețetă”: se ia o idee (nici bună, nici rea), se elaborează un proiect (nici spectaculos, nici stupid), se trimite organizatorilor de festivaluri (nici importante, dar nici minore) și (citez, pentru conformitate, din prezentarea „lucrării”) „se mișcă în cerc, schimbând periodic persoanele cu care interacționează”.

Însă cea mai importantă întâlnire mediată de organizatori a fost cea cu tinerii coregrafi români, în cadrul ediției a doua a Platformei Dansului Contemporan (Joker Dans Ro). Chiar dacă se diferențiază ca stil sau orizont artistic, urmărind creațiile seminate de Mihai Mihalcea (*Vii la spectacol și primești un extra-burger*), Eduard Gabia (*Bătrânul de la graniță*), Romulus Neagu (*If I... But I Am Here*), Manuel Pelmuș (*Outcome*), Carmen Riban (*Take Five*), Ion Dumitrescu, Marius Iorgulescu (*Nod*) sau Mateia Stănculescu (*De trei zile fără Sora Ana*) devine evident faptul că această nouă generație de dansatori și coregrafi împărtășește o influență culturală comună și ideea că dansul înseamnă, deopotrivă, libertate corporală și auto-descoperire.

Creațiile lor – un melanj între tonul abstract, impersonal al coregrafiei și elemente de narațiune sau teatralitate – sunt străbătute de accente de critică socială care reflectă statutul de *outsideri* pe care ei consideră că îl au în raport cu lumea în care trăiesc. În aproape toate spectacolele revin cu obstinție câteva teme: eșecul comunicării, problema omului singur, narcisismul, relația bărbat-femeie, dar și revolta, încercarea de a se elibera, de a-și refuza destinul.

Cu siguranță, diversitatea programului l-a făcut pe Cosmin Manolescu să

definiească acest prim festival de dans al Bucureștilor drept „un adevărat maraton al dansului contemporan european și românesc!”. Raportat însă la reperul pe care îl constituie încă, pentru creatori și public, proiectul „La Danse en Voyage” (de la începutul anilor 1990), nu cred că BucurESTi. VEST reprezintă o revoluție în dansul românesc. Dar poate că-i mai bine așa. „Revoluțiile – spune Bėjart – aduc întotdeauna dictatură.”

Carmen Stanciu

Sfântu Gheorghe

(In)existența textului

Tema Festivalului „Atelier” de la Sfântu Gheorghe (3-8 iunie) a fost – probabil, fără voia organizatorilor – textul: posibilitatea (in)existenței textului și/sau a dramaturgiei noi. S-au furnizat exemple concrete privind o altă modalitate de abordare a textului – sau exemple de alt fel de text. Chiar de non-text sau

de text inexistent; la festival au participat nu numai teatre „inexistente”, fără statut juridic sau chiar neconstituite, dar și texte inexistente. Acest text inexistent este cel mai bun text dramatic. Este acel text care nu e publicat în volume și colecții serioase, academice, la edituri de renume, cu prefețe, postfețe și comen-

tarii științifice. Este, pur și simplu, un text jucat. Câteodată este un scenariu, altădată, numai o idee. Este un text (în majoritatea cazurilor) contemporan, nou, dar el nu va fi jucat niciodată de un alt teatru, de o altă trupă și nu va fi montat de un alt regizor decât cel care deja a făcut-o. Pentru că s-a născut dintr-o impro-

vizație colectivă sau este un text extrem de personal. Este „efemer” ca scriere, pentru că nu este capabil să transească propriul său spectacol.

Spectacolul, însă, există. Este un text *hic et nunc*.

Cu toate acestea, textul inexistent este cât se poate de serios: Este pus

în scenă pentru că și-a găsit regizorul și trupa; uneori, chiar a fost „comandat” special de către aceștia sau a fost scris ori compilat de însuși regizorul. Accentul cade nu pe noutatea scriiturii, ci pe punerea în prezent a problemelor sau pe redescoperirea lor, a problemelor noi-vechi, actuale-eterne ale: sexului și sexualității, conflictelor între etnii, credințe, generații. Un conflict al limbajelor și al comunicării, al inexistenței comunicării și al efortului teatrului de a provoca această comunicare. „Atelierul” – ca festival și ca limbaj teatral – face experimente textuale și meta-textuale, creează, distruge, rescrie și comentează texte. (Au fost, evident, și excepții. O excepție fericită: un text „clasic” în teatrul maghiar, *Kasimir și Karoline* de Ödön von Horváth, într-o minunată regie, aparținând lui Bocsárdi László, la Teatrul „Tamási Áron” din Sfântu Gheorghe.)

Radu Afrim a compilat textele a cinci dramaturgi români și a numit rezultatul *Ocean café*. Variațiuni pe o temă dată: femeia îndrăgostită, într-un frumos (liric, duios, ironic) spectacol compus, ca și textele, pe principiul variațiunilor leitmotivice și al structurilor-mosaic. Unul dintre texte – *Silicon Valley*, admirabil monolog

Ioana Gajdó și Szakács László în *Cu mâna pe ciocan*

foto: Octavian Tîbăar

Sf **flash**

Interviuri în pas de dans

Spectacol (de dans?) târziu în noapte, pe canalul „Muzzik”. Total bizar și de neînțeles: o tânără făptură cu aer isteric amestecă niște mărgelile într-un lighean, un june pictează cu o pensulă picioarele unei congener, iar când ajunge prea sus ea dă semne (vagi!) că se jenează, în fundal un tip cântă la trompetă, târîndu-se în genunchi mărunțel, pe un ecran sunt proiectate toate acestea în imagini care fug, se descompun, apoi proiecția este reluată pe o bucată de tablă (da, chiar așa!) ținută în brațe de un ins cățărat în cărca altuia etc., etc., etc. În lipsa oricărui sens, privesc atent felul sofisticat în care imaginile mi se aștern în fața ochilor, curgând din mai multe camere, într-un caleidoscop fascinant, ce face ca nici un gest să nu se piardă, în timp ce un gând nu-mi dă pace: actorii și dansatorii români, cu spectacolele lor, n-au avut încă parte de filmări impecabile, profesionist realizate, artistice chiar, ca acest talmeș-balmeș pe care nu mai am răbdare să-l urmăresc până la sfârșit.

■ Conferință de presă cu ocazia venirii Teatrului Bolșoi la București: lume multă, agitație, se așteaptă destul, în

cele din urmă apar vedetele trupei. Câteva momente de liniște, apoi tirul întrebărilor pornește. Cu siguranță că tinerii soliști se mai întreabă și acum ce au căutat ei la întâlnirea cu pricina, de vreme ce presa nu părea dispusă să le acorde vreo atenție. Prezența lor era pretextul pentru obținerea a tot felul de lămuriri ce puteau fi (așa ar fi fost normal) cerute în prealabil, la o cafea, de la organizatori. De unde să știe ei că e o modă la noi aceea ca ziaristii să consume nepermis de mult timp pentru a căpăta, în fond, „back-ground-ul” cu care ar trebui să vină înarmați la asemenea întâlniri? Dacă la alții cei care pleacă în „misiuni” jurnalistice se pregătesc în prealabil, la noi „se sar etapele” în numele unei zburdălnicii profesionale destul de triste până la urmă.

■ Ce poate rezulta când combini soare, vară, terasa Green Hours, versuri din Shakespeare (în original), citate din Homer (tot în original), salată tzatziki și măști uriașe (hidoase!) din cauciuc? N-ați ghicit! Răspunsul este: o originală lansare de carte, „regizată” de un director de teatru cu pregătire de teatrolog, pe numele lui Dan Vasiliu. Toate bune, numai că riscul asumat este

semnat de Saviana Stănescu – revine într-un spectacol de sinestător, un *one woman show* mai puțin reușit (actriță: Mihaela Rădescu).

Sau un text „adevărat” (excepție: dramaturgie publicată) al lui Radu Macrinici, într-o prezentare timidă: **Evangelhia** după Toma la Teatrul „Csiky Gergely” din Timișoara. Apoi, un scenariu de Theodora Herghelegiu, inspirat din Jarry, Ionescu, Artaud și pus în scenă cu minunați actori și cu mult umor la Teatrul Inexistent – **Domnul și Doamna Oval**; tema: anihilarea de către generația mai în vârstă a forței creatoare și ludice a omului tânăr. De aceeași Theodora Herghelegiu, la Teatrul „Andrei Mureșanu” din Sfântu Gheorghe: **Cu mâna pe ciocan**, o piesă contemporană sârbă de Miloš Nikolić, rescrisă aproape complet de către regizoare pe principiul improvizației colective și adaptată la contextul local româno-maghiar. Obraznic actualiza(n)tă, provocatoare, sarcastică: pitorescul naționalist în stil cabaret. Regizorul(-orii) furios(-oși) se uită direct în ochii spectatorului.

Sau aproape un non-text: un eseu teatral, cum își numește opera regizorul **Horățiu Mihaiu**. O viziune teatrală (cu accent pe prima parte a sintagmei), un comentariu la filmul **Câinele andaluz**. Urmează *textul* prin excelență: spectacolul **Diva** este un

foto: Barabás Zsolt

B. Anji Gabriella și Pálffy Tibor în **Kasimir și Karoline**

manifest al feminismului (scenariul: Anca Grădinaru și Mihaela Sîrbu). Un spectacol bazat numai pe text, fără teatralitate; aproape teatru politic. O altă piesă interesantă, pe principiul *work in progress*: **MM** de Ștefan

Caraman, în premieră absolută la festival, în regia lui Szabó K. István (Teatrul „Andrei Mureșanu” și Centrul de proiecte culturale Arcuș). Bărbatul inexistent (apare doar pe video sau în afara întâmplărilor care se desfășoară

acela ca volumul (intitulat **De la Platon la Shakespeare** – nu știu de ce îmi tot vine să adaug „și retur”) să nu fie la fel de... spectaculos ca lansarea.

■ Dacă Naționalul are în acest moment un spectacol aplaudat pe toate continentele, meritul îi aparține lui Dan Puric, ceea ce l-ar îndreptăți la ceva mai multă considerație din partea „spiritelor călăuzitoare” ale teatrului. Cu toate acestea, cunoscutul actor a fost nevoit să ceară găzduire UNITER-ului pentru conferința de presă prin care a marcat împlinirea a 100 de reprezentații cu **Toujours l'amour** (acesta fiind spectacolul în cauză) deoarece nu a putut obține de la teatru această favoare. Din fericire, între timp balanța s-a echilibrat; lui Dan Puric i s-a acordat titlul de societar al Teatrului Național „I.L. Caragiale”, actorul fiind primul din generația sa care primește această distincție (de altfel, pur simbolică). Deocamdată, egalitate la puncte!

■ Un teatru vrea câțiva actori în plus, mai ales tineri, pentru cele câteva proiecte pe care le are în toamnă. Până aici, nimic deosebit. Dar când la concursul organizat în vederea completării trupei năvălesc două sute de suflete e semn că inflația nu e caracteristică doar domeniului financiar. Și când te gândești că toți cei de care depinde soarta acestor oameni tineri pun seara liniștiți capul pe pernă, știind că a doua zi se pot duce să-și ia, la fel de liniștiți, salariul!

■ Confirmând încă o dată zicala din popor „După război mulți viteji se-arată”, regizorul Horea Popescu își amintește într-un amplu interviu dintr-un cotidian cen-

tral, specializat în elogii, că „a fost primul care a aplicat conceptul de reteatralizare a teatrului”. Îi suntem sincer recunoscători autorului interviului că i-a dat regizorului ocazia să pună ordine, o dată pentru totdeauna, în „chestia cu reteatralizarea”. Nu știu cum a fost posibil ca atâta timp să nu se pomenească performanța domnului Horea Popescu de a „aplica un concept încă inexistent”, generozitate artistică ce a permis altora să definească și să aprofundeze ulterior noțiunea! Interviul cu pricina devine de-a dreptul savuros spre final, când interviuevalul produce contraargumente la propria-i idee: aceea de a transforma Festivalul Național de Teatru într-unul dedicat exclusiv lui Caragiale. Cu câtă dibăcie se spală dânsul pe mâini prin formula impersonală „inițial s-a vehiculat ideea”! Faptul că nu e convins încă de necesitatea renunțării la fixație reiese, totuși, discret, din fraza ambiguă consemnată mai apoi: „Nu cred că putem limita astfel o manifestare națională cu o mișcare teatrală diversă și bogată”(?!). Să fie aceasta contribuția interviuatorului, care numai de claritate a textelor nu poate fi învinuit? Ar rima cu felul în care acesta își umilește mai jos interlocutorul, transcriind: „Nu v-a mai fi un selecționer unic pentru a înlătura *excesul* de subiectivism!” (sublinierile ne aparțin). Oricum ar fi, reiese că nu strică *un pic de subiectivism*, care, adunat de la fiecare dintre membrii comisiei substituteite selecționerului unic, s-ar putea să producă un... „subiectivism multiplu”.

Cristina Modreanu

șoară între cele două femei lesbiene) ne vorbește, pare-se, despre pasiune, în spaniolă, limba telenovelelor. Noi însă nu înțelegem dimensiunea latino-americană a textului rostit. Rămânem neinițiați, în afara dialogului. Textul în teatru nu mai este posibil:

nu ne înțelegem, nu avem limbaj comun, avem doar falsa impresie că dialogăm; *Cajahcocekesaria* (jucat de Gabriel Pintilei și Lorena Ciubotaru) este un spectacol de teatru-dans compus într-un simili-limbaj (o limbă amestecată portughezo-sâr-

bă). Efortul actorului de a comunica se exprimă într-un text cu totul personal, „netransmisibil”. Dar figura și efortul lui sunt emblematice.

Tompa Andrea
critic de teatru, Budapesta

Și totuși cultura

În seria „Restituiri”, Teatrul Național de Televiziune a programat *Îmbrățișarea fratelui* de Alexandru Philippide, în regia lui Carmen Dobrescu și imaginea lui Ovidiu Drugă. Dramatizarea nuvelei *Îmbrățișarea mortului* reeditează câteva laitmotive ale creației poetului și eseistului care clama: „Mă simt în mine ca un exilat!”. Autorul *Mono-lugului în Babilon* dă impresia că – pentru o dată – a dorit să dialogheze, și astfel s-au ivit cele două personaje interpretate de Nicolae Pomoje, protagonistul, și Costel Constantin, antagonistul. Fratele legitim și cel nelegitim par că reverberează același gol lăuntric, ipostaziindu-și fiecare propria prăbușire, cauzată de motive diferite și totuși aceleași. Un părinte ingrat – Fory Etterle –, entomolog ahtiat după avere, își nenorocește ambele progeneruri ce află una de alta abia după moartea lui. Dilatăta la timpul real al înfruntării, piesa relatează gradat – uzând însă și de *flash-back-uri* – povestea „Negriciosului” care, din momentul în care și-a descoperit tatăl, a început să-l șantajeze, încercând să se aleagă cu ceva de pe urma „bătrânului șobolan”. O tensiune incertă potențează confruntarea fraților, sporind ambiguitatea. Și aceasta, în ciuda faptului că, din prima clipă, relația de rudenie este de bănuț. Izolarea orgolioasă a unuia, locvacitatea agresivă a celuilalt dau la iveală o respingătoare zgură sufletească. Degajând o tristețe indefinită, trama se desfășoară în fața camerei de filmat, care știe să profite de prim-planuri și încadraturii sugestive, de decorul „banal, mâncat de molii”, conferind imaginii deopotrivă sobrietatea

abstractă a disputei despre cinste și onoare, cât și meschinăria concretă a restabilirii unui adevăr jalnic. Angoase personale și uri universale se contopesc, reiterând interogațiile din sfera poeziei. Obsesivă, monocordă, radicală recludiune în amintiri, în propriul eu. Natura alegorică a intrigii nu e afișată ostentativ, ci se insinuează treptat, invitând la fel de fel de speculații. Tragedia din final – când cei doi mor, unul după altul – fixează caracterul elegiac, difuz la început, copleșitor în cele din urmă. O lecție de morală și de estetică teatrală.

Vestea s-a propagat imediat, circulând de la împătimit de teatru, în special, la împătimit de cultură, în general: „Vezi că luni, la 23.30, pe TVR 2, se dă Sibiul!” Analizând acest mesaj, se poate observa că terminologia economiei de piață s-a extins și la artă, telespectatorii – sufocați de așa-zisul *entertainment* ce-i asaltează de pe toate posturile, de pe toate canalele – au fost entuziasmați când au auzit că-i rost, în sfârșit, de ceva hrană spirituală. Și nu oarecare, ci chiar din inima unui deosebit de prestigios festival internațional de teatru din România. Cele ce urmează sunt observațiile unui cronicar frustrat, căruia i s-a oferit dintr-o dată posibilitatea – ca în vremurile normale, când mai exista încă emisiunea/emisiunile de specialitate – să se informeze, să-și satisfacă într-o oarecare măsură curiozitatea. Ba, mai mult, să descopere că există și șansa de a recupera cândva timpul netrăit în burgul sibian reîntinerit. Și aceasta deoarece Teatrul Național de Televiziune a anunțat cu această ocazie că a

înregistrat șase dintre spectacole. Până când le vom savura unul câte unul, programate cu parcimonie, am avut parte de incitante „Provocări”, cum s-a intitulat reportajul care a reușit un tur de orizont nu doar asupra ediției actuale, ci și asupra trecutului și viitorului tot mai ambițioase manifestări. Amănuntele au fost furnizate de directorul festivalului, energicul și tenacele Constantin Chiriac, care se poate lăuda că a obținut patronajul primului ministru și colaborarea TVR 2. Așa cum și merită această adevărată sărbătoare a histrionismului revenit și în stradă, și pe scena Teatrului „Radu Stanca”, și în spații neconvenționale, alese în funcție de natura reprezentației. Vedeta ediției 2001 a fost Silviu Purcărete cu spectacolul său *Pilafuri și parfum de măgar* la care i-a avut alături pe scenograful Helmut Stürmer și pe compozitorul Vasile Șirli. Nici o ubicuitate de vis n-ar fi făcut posibilă urmărirea tuturor celor 134 de spectacole din 58 de țări. Aparatul de filmat a cochetat cu această performanță, trecându-le – parțial, bineînțeles – în revistă. O speranță se mai ivește și din direcția „bursei”, a târgului de spectacole, căci cine știe dacă nu se va găsi un manager ori un sponsor, un mecena care să achiziționeze și pentru România spectacolele venite de peste mări și țări și prezentate doar în festival (câte o excepție a mai fost!). Se pare că aproape toate trupele au răspuns câte uneia dintre virtuțile provocări avute în vedere de organizatori: sub aspect creativ, sub aspect turistic.

Irina Coroiu